

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ		
ПОЗНАВАЊЕ ДРУШТВА		
РАЗРЕД	СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА	ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА
ОСМИ	2	72
ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Усвајање основних знања о карактеристикама Азије, Африке, Америке, Аустралије и Океаније и Поларних области и о развоју друштва кроз период новог вијека. ✓ Развијање оријентације у простору и у времену и способности повезивања догађаја у времену са просторним одредницама. ✓ Поштовање и његовање културно-историјског наслеђа властитог народа и других народа. 		
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА		
<ul style="list-style-type: none"> - Стицање елементарних знања о физичким и друштвеним одликама: Азије, Африке, Америке, Аустралије и Океаније. - Стицање елементарних знања о карактеристикама Арктика и Антарктика. - Упознавање различитих мјеста на азијском, афричком, америчком и аустралијском континенту и начина живота људи на том простору. - Развијање вјештина оријентације на географској карти и глобусу. - Стицање знања о општој историји новог вијека. - Стицање способности и вјештина за препознавање културног наслеђа новог вијека у савременом свијету. - Стицање основних знања о животу српског народа од краја XV до почетка XIX вијека. - Стицање основних знања о животу српског народа у периоду од 1804. до 1878. године. - Развој позитивног става према традицији властитог и других народа и његовање културно-историјског наслеђа. - Развијање радозналости и способности генерализације кроз коришћење географских и историјских карата и илустрација, атласа и глобуса. - Развијање способности коришћења литературе, проналажења географско-историјских података у енциклопедијама и на интернету. - Оспособљавање ученика за повезивање градива са сродним наставним предметима, када је то могуће. 		
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА		
Ред. бр.	Теме	Оквирни број часова
1.	Азија	13
2.	Африка	8
3.	Америка	10
4.	Аустралија и Океанија	3
5.	Поларне области	2
6.	Општа историја новог вијека	10
7.	Српски народ од краја XV до почетка XIX вијека	8
8.	Српски народ (1804–1878)	18

ИСХОДИ УЧЕЊА И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ	
Наставна тема 1: Азија (13 часова)	
Посебни циљеви: Стицање елементарних знања о физичким и друштвеним одликама Азије. Упознавање различитих мјеста на азијском континенту и начина живота људи на том простору. Развијање вјештина оријентације на географској карти и глобусу, развијање радозналости и способности генерализације.	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
Ученик: <ul style="list-style-type: none"> - објашњава поријекло имена Азија; - показује положај Азије на географској карти и на глобусу; - упоређује величину Азије са величинама других континената помоћу карте и глобуса; - набраја и показује на карти облике рељефа Азије; - именује и показује на карти највеће ријеке и језера Азије; - наводи типове климе у Азији; - именује народе који живе у Азији; - упоређује број становника Азије са бројем становника других континената; - набраја природна богатства Азије; - наводи најзначајније привредне дјелатности у Азији; - набраја и на карти Азије показује регионалну подјелу: Југозападна Азија, Јужна Азија, Југоисточна Азија, Источна Азија и Средња Азија; - набраја неке државе и градове у Азији; - наводи основне карактеристике Јапана и Кине. 	<ul style="list-style-type: none"> • Име Азија, географски положај и величина • Рељеф Азије • Хидрографија Азије • Климатске одлике Азије • Становништво Азије • Привреда Азије • Регионална подјела Азије • Кина и Јапан • Практична вјежба - употреба географске карте и глобуса
Наставна тема 2: Африка (8 часова)	
Посебни циљеви: Стицање елементарних знања о физичким и друштвеним одликама Африке. Упознавање различитих мјеста на афричком континенту и начина живота људи на том простору. Развијање вјештина оријентације на географској карти и глобусу, развијање радозналости и способности генерализације.	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
Ученик:	

<ul style="list-style-type: none"> - показује положај Африке на географској карти и на глобусу; - упоређује величину Африке са величинама других континената помоћу карте и глобуса; - набраја и показује на карти облике рељефа Африке; - набраја и показује на карти највеће водене токове и језера Африке; - наводи типове климе у Африци; - именује народе који живе у Африци; - набраја природна богатства Африке; - наводи најзначајније привредне дјелатности у Африци; - набраја и на карти Африке показује регионалну подјелу: Сјеверна Африка, Источна Африка, Западна Африка и Јужна Африка; - набраја неке државе и градове у Африци. 	<ul style="list-style-type: none"> • Географски положај и величина Африке • Рељеф Африке • Хидрографија Африке • Климатске одлике Африке • Становништво Африке • Привреда Африке • Регионална подјела Африке • Практична вјежба - употреба географске карте и глобуса
---	---

Наставна тема 3: Америка (10 часова)

Посебни циљеви:

Стицање елементарних знања о физичким и друштвеним одликама Америке.

Упознавање различитих мјеста на америчком континенту и начина живота људи на том простору.

Развијање вјештина оријентације на географској карти и глобусу, развијање радозналости и способности генерализације.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објашњава поријекло имена Америка; - показује положај Америке на географској карти и на глобусу; - упоређује величину Америке са величинама других континената помоћу карте и глобуса; - укратко опише географско откриће Америке и њено насељавање; - набраја и на карти Америке показује регионалну подјелу: Сјеверна Америка, Јужна Америка и Средња Америка; - набраја и показује на карти облике рељефа и највеће ријеке и језера Сјеверне Америке; - укратко описује климу Сјеверне Америке; - именује народе који живе у Сјеверној 	<ul style="list-style-type: none"> • Географски положај, величина, име и истраживање Америке • Географски положај, природно-географске одлике и одлике становништва Сјеверне Америке • Географски положај, природно-географске одлике и одлике становништва Средње Америке • Географски положај, природно-географске одлике и одлике становништва Јужне Америке • Практична вјежба - употреба географске карте и глобуса

<p>Америци;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сјеверне Америке; - набраја и показује на карти облике рељефа Средње Америке; - укратко описује климу Средње Америке; - именује народе који живе у Средњој Америци; - набраја и показује на карти облике рељефа и највеће ријеке и језера Јужне Америке; - укратко описује климу Јужне Америке; - именује народе који живе у Јужној Америци; - набраја природна богатства Америке - наводи најзначајније привредне дјелатности у Америци. 	
---	--

Наставна тема 4: Аустралија и Океанија (3 часа)

Посебни циљеви:

Стицање елементарних знања о физичким и друштвеним одликама Аустралије и Океаније. Развијање вјештина оријентације на географској карти и глобусу, развијање радозналости и способности генерализације.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЛИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објашњава поријекло имена Аустралије и Океаније; - показује положај Аустралије и Океаније на географској карти и на глобусу; - именује неке облике рељефа: планине, низије, пустиње и ријеке; - именује народе који живе у Аустралији и Океанији; - именује неке врсте биљног и животињског свијета специфичног за Аустралију и Океанију. 	<ul style="list-style-type: none"> • Карактеристике Аустралије и Океаније • Практична вјежба - употреба географске карте и глобуса

Наставна тема 5: Поларне области (2 часа)

Посебни циљеви:

Стицање елементарних знања о карактеристикама Арктика и Антарктика. Развијање вјештина оријентације на географској карти и глобусу, развијање радозналости и способности генерализације.

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЛИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - показује положај Арктика и Антарктика 	<ul style="list-style-type: none"> • Карактеристике Арктика и Антарктика • Практична вјежба - употреба географске

на географској карти и на глобусу; - укратко описује климу Арктика и Антарктика; - именује неке врсте биљног и животињског свијета специфичног за поларне области.	карте и глобуса
Наставна тема 6: Општа историја новог вијека (10 часова)	
Посебни циљеви: Стицање знања о општој историји новог вијека и препознавање културног наслеђа новог вијека у савременом свијету.	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
Ученик: - зна основну дефиницију новог вијека; - набраја нека техничка открића новог вијека; - наводи најзначајнија географска открића новог вијека; - именује најзначајније личности хуманизма и ренесансе; - набраја најзначајније европске државе и њихове владаре у новом вијеку; - укратко објасни значај индустријске револуције; - укратко описује начин живота основних друштвених класа насталих после Француске буржоаске револуције (буржоазија и радничка класа); - наводи неке ставке у Декларацији права човјека и грађанина и Повељи о правима жене и грађанке; - укратко описује догађаје у Европи у периоду 1848–1849;	<ul style="list-style-type: none"> • Основна обиљежја новог вијека • Географска открића новог вијека • Хуманизам и ренесанса • Индустријске револуције • Француска буржоаска револуција • Револуције у Европи (1848–1849)
Наставна тема 7: Српски народ од краја XV до почетка XIX вијека (8 часова)	
Посебни циљеви: Стицање основних знања о животу српског народа од краја XV до почетка XIX вијека. Развој позитивног става према традицији властитог и других народа и његовање културно-историјског наслеђа.	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
Ученик: - укратко описује начин живота српског становништва у Османском царству; - наводи основне појмове везане за прилике у Босанском пашалуку; - показује на карти положај Босанског пашалука; - покаже на карти које територије је	<ul style="list-style-type: none"> • Босански пашалук • Пећка патријаршија • Отпор Срба османској власти - хајдуци и ускоци • Велике сеобе Срба • Српски народ у Хабзбуршкој монархији и Млетачкој републици

<p>обухватала Пећка патријаршија;</p> <ul style="list-style-type: none"> - укратко објасни улогу Пећке патријаршије у очувању идентитета Срба; - дефинише појам хајдук и ускок; - наведе узроке и посљедице великих сеоба Срба; - покаже на карти правце великих сеоба Срба; - наброји неке духовне центре српског народа настале у овом периоду; - наводи културне, вјерске и политичке личности српског народа у Хабзбуршкој монархији и Млетачкој републици; - наводи најзначајније тековине српске културе из овог периода. 	
Наставна тема 8: Српски народ (1804–1878) (18 часова)	
Посебни циљеви: Стицање основних знања о животу српског народа у периоду од 1804. до 1878. године. Развој позитивног става према традицији властитог и других народа и његовање културно-историјског наслеђа.	
ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
<p>Ученик:</p> <ul style="list-style-type: none"> - укратко описује узроке слабљења Османског царства; - укратко описује друштвени и економски положај Срба у Београдском пашалуку уочи Првог српског устанка; - показује на карти положај Београдског пашалука у оквиру Османског царства; - набраја најзначајније битке и личности Првог српског устанка; - укратко објасни улогу Милоша Обреновића у Другом српском устанку; - наводи основне појмове везане за Други српски устанак; - укратко описује политичке и друштвене прилике у Србији у периоду 1817–1875; - набраја значајне личности и догађаје у Србији из периода 1817–1875; - укратко описује рад и значај Петра II Петровића Његоша; - укратко описује живот Срба у Далмацији, Дубровнику, Војној Крајини и Славонији; 	<ul style="list-style-type: none"> • Први српски устанак • Други српски устанак • Србија (1817–1875) • Стварање државе у Црној Гори • Срби у Далмацији, Дубровнику, Војној Крајини и Славонији • Срби у Јужној Угарској - Војводини • Буне и устанци Срба против османске власти у Босни и Херцеговини • Ослободилачки ратови Србије и Црне Горе (1876–1878)

<ul style="list-style-type: none"> - наводи културне, вјерске и политичке личности српског народа у Далмацији, Дубровнику, Војној Крајини и Славонији; - укратко описује живот Срба у Јужној Угарској - Војводини; - наводи културне, вјерске и политичке личности српског народа у Јужној Угарској - Војводини; - наводи узроке буна и устанака Срба у Босни и Херцеговини против османске власти; - набраја буне и устанке Срба у Босни и Херцеговини против османске власти; - набраја најзначајније личности из периода буна и устанака Срба у Босни и Херцеговини против османске власти; - наводи узроке и посљедице ослободилачких ратова Србије и Црне Горе (1876–1878); - набраја неке одлуке Берлинског конгреса које су се односиле на Босну и Херцеговину, Србију и Црну Гору. 	
--	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА

Наставни програм Познавање друштва у осмом разреду у корелацији је са одређеним темама (исходима и садржајима) наставних предмета: Познавање природе, Српски језик, Математика, Вјеронаука, Ликовна култура, Музичка култура, Техничко образовање и Основи информатике.

НАПОМЕНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

У наставном програму предмета Познавање друштва за 8. разред обухваћени су садржаји из наставних програма предмета Географија и Историја. Иако се садржаји програма у великој мјери међусобно прате, различитост програма очигледна је кроз исходе учења који су дефинисани у односу на специфичне карактеристике ученика са лаким оштећењем интелектуалног функционисања. У осмом разреду ученици са ЛОИФ треба да усвајају основна знања о карактеристикама континената (Азија, Африка, Америка, Аустралија и Океанија и Арктик и Антарктик) и о општој историји новог вијека са посебним освртом на живот српског народа у периоду од краја XV до краја XIX вијека.

Приликом реализације садржаја наставници морају узети у обзир и услове у којима се настава изводи и колико год је то могуће учioniчки простор прилагодити потребама ученика. То се може остварити коришћењем савремених наставних средстава (визуелних, аудиовизуелних, мултимедијалних) како би ученику приближили садржаје и учинили што јаснијим за разумијевање. Програм реализовати примјеном адекватних наставних метода и поступака у складу са специфичним карактеристикама ученика са ЛОИФ. Потребно је користити што више очигледних средстава и помагала уз поштовање принципа очигледности и принципа систематичности и поступности (од ближег ка даљем, од једноставног ка сложене, од лакшег ка тежем, од познатог ка непознатом). Поштујући индивидуалне могућности ученика омогућити ученицима да проналазе податке о догађајима и личностима у литератури и на интернету. У што већој мјери потребно је повезивати садржаје са свакодневним животом што ће довести до успјешније социјализације и

трајности знања ученика. Такође је потребно оспособити ученика за повезивање градива са сродним наставним предметима, када је то могуће. Реализацијом програма потребно је развијати позитиван став према традицији властитог и других народа и оспособити ученике да његују културно-историјско наслеђе. Уколико постоје могућности пожељно је са ученицима посјетити музеје, историјске архиве и споменике.

Приликом реализације наставног програма у условима посебне наставе у складу са могућностима школе потребно је обезбиједити географске и историјске карте. Фотографије различитих појмова могу се приказати на паноима који приказују једну наставну тему и на тај начин олакшати процес учења.

Приликом реализације наставног програма у условима редовне наставе (инклузија) важно је истаћи да се наставне теме различитих научних области не реализују сукцесивно (прво теме које припадају географији, а затим теме из историје), него наставници (географије и историје) приликом израде глобалног плана рада врше усклађивање са динамиком рада ученика типичног развоја. Без обзира што се поједине наставне теме изучавају у већем или мањем фонду часова у односу на редовни програм из наставних предмета Географија и Историја, приликом планирања потребно је водити рачуна да се садржаји у највећој могућој мјери подударају, јер се на тај начин ученици са ЛОИФ боље интегришу и више укључују у рад са осталим ученицима, а са друге стране то олакшава процес припремања наставника за час и саму реализацију. У редовној настави ће се дешавати да ученик са ЛОИФ присуствује седмично на оба часа географије и историје. У том случају часове који су преко датог програма потребно је искористити за понављање и утврђивање градива, што доприноси ефикаснијем усвајању знања.

Потребно је обухватити све облике рада у реализацији наставног процеса. Наставник треба да ради на оспособљавању ученика за самосталан рад, рад у пару и тимски рад. Оцјењивање ученика треба да се базира на исходима учења. У односу на способности ученика могу да се користе различите технике оцјењивања: усмена провјера знања, писмена провјера знања, практична демонстрација наученог, портфолио и друго.